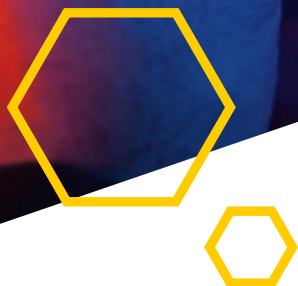
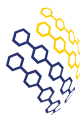

Serijski EUCPN-ovih alata

KLUPSKE DROGE I KRIMINAL

Razumijevanje
fenomena

EUCPN
EUROPEAN CRIME PREVENTION NETWORK

**EU
20
20
HR**

“

Fokus ovog rada leži u razumijevanju odnosa između klupskih droga i kriminala, preciznije rizika povezanih s izlascima. Pojam „klupske droge“ ne odnosi se na određeni farmakološki sastav, već se odnosi na droge koje se koriste s namjerom stvaranja ili poboljšanja rekreacijskog iskustva, bilo da su to legalne ili nedopuštene supstance.

“

POTVRDE

Ova publikacija ne bi mogla postojati u svom sadašnjem obliku bez stavova stručnjaka iz tog područja iz cijele EU. Stoga bismo htjeli zahvaliti članovima EUCPN-a na razmjeni informacija o situaciji u njihovoj državi članici odgovaranjem na naš upitnik. Štoviše, željeli bismo zahvaliti sljedećim stručnjacima što su odvojili vrijeme za sudjelovanje u intervjuu i davanje povratnih informacija:

- Gđa Mariàngels Duch, Europski institut preventivskih studija – IREFREA, Španjolska
- G. Jochen Schrooten, VAD, Belgija
- Gđa Shawny Vanhoutteghem, VAD, Belgija
- Prof. Jakob Demant, Sveučilište u Kopenhagenu, Danska
- Dr. Eamon Keenan, Nacionalni ured za socijalno uključivanje - Uprava za zdravlje, Irska
- Gđa Nicki Killeen, Nacionalni ured za socijalno uključivanje - Uprava za zdravlje, Irska
- Gđa Renata Šarkanė, Odjel za kontrolu droga, duhana i alkohola, Litva
- Gđa Rūta Gedminienė, Odjel za kontrolu droga, duhana i alkohola, Litva
- Dr. Matej Sande, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija
- G. Rüdiger Schmolke, SONAR, Njemačka
- G. Nicklas Kartengren, Club Health Sweden, Švedska
- Gđa Smilja Bagarić, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatska
- Gđa Josipa- Lovorka Andreić, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatska

Citat

EUCPN (2021). Klupske droge i kriminal: razumijevanje fenomena. Dio EUCPN-ovog alata o kriminalu povezanim s drogama. Bruxelles: EUCPN

Pravna obavijest

Sadržaj ove publikacije ne iskazuje nužno službeno mišljenje zemlje članice EU-a, kao niti bilo koje agencije ili institucije Europske unije ili Europske komisije

Autor

Chadia Dehbi, službenik za istraživanje, tajništvo EUCPN-a

Part of the project 'EUCPN
Dio projekta Tajništvo
EUCPN-a, ožujak 2021.,
Bruxelles

Uz financijsku podršku
Fonda za unutarnju
sigurnost Europske unije -
za policiju

**Ovaj je rad jedan dio četverodijelnog alata o temi
kriminala povezanog s drogama.**

<https://eucpn.org/toolbox-partydrugsandcrime>.

SADRŽAJ

	<u>Potvrde</u>	3
	<u>Predgovor</u>	6
01	<u>„Klupske droge“</u>	8
	Što je u imenu	8
	Rekreacijski konzumenti droga su raznolika skupina	10
02	<u>Rizici u rekreacijskim kontekstima</u>	12
	Rekreacijska nasuprot problematičnoj konzumaciji droga i ovisnost	14
	Pomozi i podijeli?	16
03	<u>Važnost party konteksta u odnosu na konzumaciju</u>	19
	Od sporedne do glavne struje	19
	Usredotočite se na okoliš	23
	Iz perspektive dionika	23
	Industrija zabave	24
	Liječenje ovisnosti i zdravstvene usluge	24
	Provedba zakona	25
	<u>Zaključci i preporuke</u>	27
	<u>Endnotes</u>	30
	<u>Bibliografija</u>	33

PREDGOVOR

Ovaj je rad napisan u svjetlu hrvatskog predsjedanja EUCPN-om. Hrvatska obrazlaže svoju odluku da se usredotoči na upotrebu droga u rekreacijskim kontekstima kako slijedi:

“U okviru sprečavanja kriminala, predsjedništvo se usredotočilo na sprečavanje kriminala povezanog s klupskim drogama. U posljednjih nekoliko godina, klupske droge postaju sve popularnije među mladim konzumentima droga. Upravo je mlada populacija sklona eksperimentiranju i konzumaciji novih droga na tržištu. Osim kaznenih djela povezanih s proizvodnjom, distribucijom, posjedovanjem i nabavom klupskih droga, među konzumentima droga sve se više šire i druge vrste kaznenih djela poput vandalizma, prometnih prekršaja, kaznenih djela protiv imovine i nasilnog ponašanja.”

Općenito vrijedi da su počinitelji kaznenih djela skloniji konzumaciji droga, a konzumenti droga vjerojatnije će počiniti kazneno djelo. Međutim, budući da postoje razlike između rekreacijske i problematične upotrebe droga, kao i između nekoliko ciljnih skupina konzumenata droga i vrsta kriminala, potreban je složeniji stav u tom pogledu. Nekoliko kategorija koristi se za definiranje kriminala povezanog s drogama. Ovaj se rad uglavnom fokusira na prevenciju psihofarmakoloških zločina i nekih prekršaja zakona o drogama kao negativne posljedice izlaska i droge u rekreacijskim kontekstima. Cilj ovog rada je razumjeti fenomen klupskih droga i njihov odnos prema kriminalu.

U Europi se uporabi droga uglavnom pristupa sa stajališta zdravstva. Ipak, ciljna skupina ovog rada su različiti akteri iz sektora kaznenog pravosuđa: kreatori politika, stručnjaci za prevenciju kriminala i kazneni progon.

Ovaj je rad jedan dio četverodijelnog alata o temi kriminala povezanog s drogama.

- Droga i zločin u stranci: razumijevanje fenomena
- Klupske droge i kriminal: učinkoviti pristupi
- Kriptotržište droga: objašnjene poslovnog procesa kaznenih djela
- Kriptotržište droga: preporuke kao zaključci modela barijere

01 „KLUPSKE DROGE“

Što je u imenu

Određivanje pojma „klupske droge“ s jasnom definicijom je složeno jer se kategorija klupskih droga ne odnosi na određeni farmakološki sastav. Umjesto toga, ova se kategorija odnosi na „*droge korištene s namjerom stvaranja ili poboljšanja doživljaja rekreacije*“ i stavlja naglasak na to da je zajednička karakteristika tih droga da su omiljene za uporabu tijekom rekreacijskih aktivnosti.¹ Stoga se ova kategorija droga ne može ograničiti na jednostavan popis jer popularnost supstanci varira ovisno o vremenu i okruženju. Bitna je namjera i psihoaktivna karakteristika, a ne sastav ili pravni status supstance.²

„U početku se izraz „plesne droge“ koristio za opisivanje droga koje su ljudi uzimali kad su plesali na acid house i rave događanjima. Tijekom kasnih 1990-ih došlo je do prebacivanja terminologije s „plesnih droga“ na „klupske droge“, prepoznajući činjenicu da ljudi uzimaju drogu u okruženju noćnih klubova, a ne samo na otvorenim i neovlaštenim rave događanjima i partyjima. [...] Ovo je također iskristaliziralo širenje palete droga koje se konzumiraju vikendom u klubovima od „primarno plesnih droga“ (ecstasy, amfetamin i LSD) rane acid house i rave scene, do uključivanja „sekundarnih plesnih droga“ (kao što su ketamin, kanabis, GHB/GBL i Viagra) od kasnih 1990-ih nadalje, za koje primarni motiv možda nije poboljšanje plesa, već pojačavanje ili ublažavanje „primarnih plesnih droga“. U novije vrijeme, a posebno izvan Velike Britanije, izraz „party drugs“ (droga za partyje) postao je favoriziran u prepoznavanju šireg konteksta mjesta za upotrebu klupskih droga izvan samih plesnih klubova, poput festivala, zabava na plaži, kućnih zabava, after partyja i chill out partyja. Glagol „to party“ također se razvio i postao eufemizam za konzumaciju klupskih droga.“³

Drugo objašnjenje može se naći u upućivanju na novi obrazac konzumacije. Rekreativne droge, u obliku alkohola i kanabisa, koriste se u našem društvu od najstarijih vremena. Od 1990-ih nadalje pojavio se novi obrazac u kojem su ljudi konzumirali sintetičke droge vikendom tijekom partyja. Kad su partyji i vikend završili, većina se ljudi vratila poslu kao i obično i nastavila radni tjedan. U tom kontekstu, pojam „party drugs“ ima smisla.⁴ Međutim, danas se ta potrošnja više ne može pripisati jednom vremenu, mjestu ili populaciji, kao što će biti objašnjeno kasnije.

Nadalje, postoji značajna rasprava o tome je li sam pojam „party drugs“ uopće poželjan. Neki smatraju da formulacija nije idealna jer drogama daje pozitivnu konotaciju, što otežava ozbiljno shvaćanje droga. Više antagonistički pojam bio bi korisniji.⁵ Drugi ih zovu „klupske droge“ ili „stimulativne droge“. U svakom slučaju, mnogi ljudi nastoje izbjegavati pojam „klupske droge“ i radije upotrebljavaju pojmove koji upućuju na „kontekst partija“ i „rizici u rekreativskim kontekstima“. Pogotovo jer često je kontekst taj na koji je prvo potrebno obratiti pozornost, a tek zatim dolazi i upotreba droga.⁶

Alkohol je droga prvog izbora u svim glazbenim i party okruženjima.⁷ Uz to, on je i „zločesto dijete“ kada se radi o rizicima povezanim s izlascima, poput zdravstvenih problema, sigurnosti i javnog štetnog djelovanja.⁸ „Povremeno nekontrolirano opijanje“ i „opijanje“ su dva posebna načina konzumacije koja su zabrinjavajuća. Iako mladi piju rjeđe od odraslih, ipak piju više u kraćem vremenskom razdoblju.⁹ Jasno je da je druga najpopularnija droga kanabis, a može se naći u različitim glazbenim i party okruženjima.¹⁰ MDMA (ecstasy) i kokain dijele treće mjesto. Cijena i jednostavnost konzumacije MDMA-a čine ga malo popularnijim.¹¹ Amfetamini (speed) manje su popularni od kokaina, no češće se koriste od metamfetamina ili GHB-a. Ketamin nije bio toliko čest na početku studija pojavnosti. Međutim, u posljednje vrijeme njegova je popularnost definitivno u porastu.¹² Nove psihoaktivne tvari (NPS), iako im se posvećuje pažnja, u ovom su trenutku prilično marginalne u pogledu svoje prisutnosti.¹³

Općenito, uzimajući u obzir činjenicu da su konzumenti droga heterogena skupina i da se trendovi u konzumaciji droga mogu brzo pojaviti i brzo nestati, postoji potreba za daljnjim, često ponavljanim istraživanjima kako bi se dobila detaljnija jasnija slika konzumacije droga.¹⁴ Nadalje, pojavnost varira među državama članicama EU-a.

Nove psihoaktivne tvari (NPS) čine osebujnu i raznoliku kategoriju širokog spektra lijekova koji nisu kontrolirani međunarodnim zakonima o drogama. Nažalost, tržište NPS-a vrlo je dinamično.¹⁵ Nadalje, sinonim „dizajnerska droga“ ističe cilj proizvođača da dizajniraju supstancu tako da ne ulazi u opseg zakona o drogama.¹⁶ Općenito, uporaba NPS-a relativno je niska u usporedbi s utvrđenim kontroliranim drogama. Ipak, ove supstance nisu problematične samo s pravne perspektive, već i sa zdravstvene, jer mogu prouzročiti visoku razinu štete, posebno među populacijom konzumenata visoko-rizičnih droga.¹⁷ S jedne strane, pravi sadržaj i doza NPS-a možda nisu ono što je konzument očekivao.¹⁸ S druge strane, brzina tempa kojom se supstance kreiraju otežava zdravstvenim djelatnicima da budu u toku i odgovarajuće reagiraju u hitnim situacijama.¹⁹

Rekreacijski konzumenti droga su raznolika skupina

Klišej koji se odnosi na demografiju počinitelja kaznenih djela povezanih s drogama i konzumenata droga kaže da se radi o socijalnim autsajderima koji djeluju na marginama društva. Ovaj stereotip uglavnom su kreirale vijesti i mediji svijeta zabave, a uporište ima i u kaznenom progonu i nastojanjima kaznenog pravosuđa. Ipak, nova empirijska istraživanja i velika istraživanja kriminala ukazuju na to da konzumenti droga, prodavači, trgovci drogom i samo tržište droga postoje u svim slojevima društva.²⁰

Prema tome, među širom kategorijom rekreativnih konzumenata droge postoje različite podskupine s vlastitom kulturom ili barem određenim karakteristikama koje zahtijevaju prilagođeni pristup.²¹ Prvo, postoji velika skupina „posjetitelja klubova“. Ova velika skupina nije homogena, članovi dolaze iz svih dobnih skupina i socijalnih klasa.²² Kohorta 30-40-godišnjaka raste najbrže. No, skupina mladih ispod 30 godina je najveća i najosjetljivija na štete povezane s drogama zbog neiskustva, niže tolerancije, sklonosti rizičnom ponašanju i nižeg indeksa

tjelesne mase. Nadalje, zbog rijetkih kontaktiranja sa zdravstvenim službama, teško su dostupni u smislu preventivnih pristupa ili smanjenja štete. Danas su na Internetu dostupne velike količine informacija, no razina njihovog uvida je niska. Broj mogućnosti gdje konzumenti droga mogu razgovarati ili saznati više o ovim supstancama, bez straha od osuđivanja, smanjuje se. To se ne može pripisati samo smanjenju financiranja preventivnih pristupa ili pristupa za smanjenje šteta, već se čini da je i manje međugeneracijske konzumacije. To znači drogu zajedno konzumira manje generacija, a time i manje razina iskustva. Odsutnost „mentora za drogu“ dodatno koči stjecanje znanja. Svi ovi čimbenici znače da je u nekim slučajevima ova skupina pomalo neuka o aspektima poput jačine supstance, rizika od predoziranja ili konzumacije više droga. Slijedom toga, oni su više izloženi potencijalnoj šteti od upotrebe supstanci.²³

Uz to, postoje neke druge podskupine koje zaslužuju poseban pristup. „Adolescenti“, konzumenti droge mlađi od 18 godina, često imaju općenito ograničena iskustva u izlascima, pijenju alkohola ili konzumaciji drugih psihoaktivnih supstanci. Nadalje, zbog svoje mladosti, mogli bi imati i niži osjećaj odgovornosti.²⁴ Posjetitelji festivala imaju neke karakteristike koje također zaslužuju posebnu pozornost. Strani državljani možda nisu svjesni zakonodavstva koje je na snazi u određenoj zemlji ili prisutnosti preventivnih inicijativa ili inicijativa za smanjenje štete jer su možda navikli na restriktivniju politiku. Također, ako festival traje nekoliko dana, ponavljajuća konzumacija supstanci, možda u kombinaciji s iscrpljenošću, može dovesti do zdravstvenih problema.²⁵ Uz to, LGBTIQ+ zajednica također čini posebnu ciljnu skupinu.²⁶ Istraživanje koje je provelo ciparsko Nacionalno tijelo za ovisnosti otkrilo je da je gotovo 20% populacije LBGTIQ+ izjavilo da je barem jednom u životu koristilo droge za poboljšanje seksualnog iskustva.²⁷ U konačnici, problematični korisnici postaju sve više i više središnja točka za usluge liječenja ovisnosti. Kao što će biti dalje razmotreno, okruženje rekreacijskih noćnih zabava privlači osobe sklone problematičnoj uporabi droga. U većini slučajeva, drugi socijalni problemi čine osnovu ovog štetnog odnosa s konzumacijom droge.²⁸

02 RIZICI U REKREACIJSKIM KONTEKSTIMA

Izlasci su povezani s nizom rizika. Iako nisu cjelovite i preklapaju se, možemo razlikovati dvije glavne kategorije: zdravstveni i socijalni problemi i kriminal povezan s drogama. Uz zdravstvene probleme poput nesvijesti, nenamjernih ozljeda, nezaštićenog spolnog odnosa, oštećenja mozga i ovisnosti, postoje i mogući socijalni problemi poput agresivnog ponašanja i remećenja javnog reda.²⁹ Javno štetna ponašanja povezana s drogom mogu se opisati kao problematično ponašanje na javnim mjestima, poput pojave zvučnih i vizualnih štetnih ponašanja, tumaranja, agresije i opijenosti na javnim mjestima. Međutim, nije jasno kako razlikovati remećenje javnog reda povezano s drogom od općenitog remećenja javnog reda.³⁰

Općenito vrijedi da je kod počinitelja kaznenih djela povećana vjerojatnost da su istovremeno i korisnici droga i da je za korisnike droga povećana vjerojatnost da će počinuti kazneno djelo.³¹ Međutim, budući da postoje razlike između rekreacijske i problematične konzumacije droga, kao i između nekoliko ciljnih skupina konzumenata droga i vrsta kriminala, potrebno ih je razlučivati s većom pozornošću. EMCDDA koristi četiri kategorije za definiranje kaznenih djela povezanih s drogama:

- Psihofarmakološki kriminal
- Ekonomsko-kompulzivni kriminal
- Sistemski kriminal
- Kaznena djela zlouporabe droga³²

Rizici u rekreacijskim kontekstima	
Zdravstveni i socijalni problemi	Kriminal povezan s drogama
Zdravstvene tegobe	Psihofarmakološka kaznena djela
<ul style="list-style-type: none"> - nesvjestica - nenamjerna ozljeda - nezaštićen spolni odnos - oštećenje mozga - ovisnost 	<ul style="list-style-type: none"> - nasilje - seksualni napad
Socijalni problemi	Kaznena djela zlouporabe droga
<ul style="list-style-type: none"> - remećenje javnog reda - agresivno ponašanje - kajanje nakon spolnog odnosa 	<ul style="list-style-type: none"> - konzumacija - posjedovanje - vožnja pod utjecajem - preprodaja, dilanje

Kad razmatramo zabave kao rekreacijski kontekst i s njima povezane rizike, najrelevantnija su kaznena djela zlouporabe droga i ona psihofarmakološke prirode. Zajedno s ekonomsko kompulzivnim kriminalom, psihofarmakološki kriminal čini većinu kaznenih djela povezanih s drogama.³³ Psihofarmakološki kriminal su kaznena djela počinjena pod utjecajem psihoaktivne tvari, kao rezultat njene akutne ili kronične uporabe. Ne postoji droga koja ima univerzalna kriminogena svojstva. Ponašanje je u svakom slučaju ponašanje koje je pod utjecajem i pojedinačnih i okolišnih čimbenika. Korištenje psihoaktivnih supstanci može međutim izazvati određene učinke koji zauzvrat mogu dovesti do nepoželjnog ili kriminalnog ponašanja kao što su agresivno ponašanje i nasilje, kajanje nakon spolnog odnosa i seksualni napad ili remećenje javnog reda. Primjeri tih učinaka su uznemirenost, strah ili paranoja, drastične promjene raspoloženja, dezinhibicija, kognitivni poremećaji i oslabljena prosudba. Ovi učinci ne samo da povećavaju izgleda za počinjenje određenog ponašanja, već povećavaju i vjerojatnost da osoba postane žrtva, kao na primjer u slučaju seksualnog napada dok je žrtva pod utjecajem.³⁴

Ne postoji droga koja ima univerzalna kriminogena svojstva. Ipak, nasilje je najsnažnije povezano s alkoholnim opijanjem. Konzumacija kokaina i amfetamina također se može povezati s nasiljem, no ta veza je ipak slabija. Suprotno tome, konzumacija kanabisa vjerojatno će smanjiti nasilje i agresiju.³⁵

Kaznena djela zlouporabe droge su kaznena djela počinjena kršenjem zakona o drogama (i povezanih zakona). Ova kaznena djela zauzimaju značajan dio resursa koji su dostupni akterima kaznenog progona i kaznenog pravosuđa. Ovisno o zemlji i njezinom zakonodavstvu, ta kaznena djela uključuju upotrebu i posjedovanje i preprodaju nedopuštenih droga. Vožnja pod utjecajem također se može definirati kao kršenje zakona o drogama.³⁶

Nadalje, povremena rizična ili problematična konzumacija psihoaktivnih supstanci ili ovisnost također može imati socijalne posljedice. Konzumacija droga može dovesti do izravnih troškova u smislu prometnih nesreća ili kriminala, međutim također postoje mogući neizravni troškovi u smislu gubitka produktivnosti kao rezultat bolesti ili smrti. Istraživanje je u Belgiji procijenilo da ovi troškovi iznose 1,2 % bruto domaćeg proizvoda. Gotovo polovica tih troškova odnosi se na alkohol.³⁷

Rekreacijska nasuprot problematičnoj konzumaciji droga i ovisnost

U 2016. UNODC je izračunao da približno 12 % ljudi koji su konzumirali drogu u prošloj godini pati od poremećaja povezanih s konzumacijom droge.³⁸ S obzirom na konzumaciju droga u svrhu poboljšanja rekreacijskog iskustva, potrebno je razlikovati rekreacijsku konzumaciju droga od problematične konzumacije droga i ovisnosti o drogama.³⁹ Rekreacijska konzumacija droga može se definirati kao konzumacija droga koja je u cijelosti povezana sa zabavom i zbog koje korisnik neće doživjeti negativne posljedice te konzumacije. Nadalje, ova rekreacijska konzumacija droga ograničena je na slobodno vrijeme i ne utječe na normalno funkcioniranje konzumenta na radnom mjestu, u školi ili obiteljskom životu.⁴⁰ Ipak, u nekim se slučajevima rekreacijska konzumacija droga može razviti u povremenu rizičnu konzumaciju. U tim slučajevima međusobno djelovanje čimbenika povezanih sa supstancom (npr. neobičan sastav), namjerom (npr. očekivanja konzumenta) ili okruženjem (npr. obilježja noćnog kluba ili događaja) mogu dovesti do zdravstvenih ili sigurnosnih problema kao što su nesvjesnost, oštećenje mozga, nenamjerna ozljeda ili nezaštićen spolni odnos.⁴¹ Među mnogim konzumentima droga u rekreacijskom kontekstu česta je konzumacija više droga.⁴² U takvim slučajevima posjetitelj partyja noć može započeti pijenjem alkohola u kafiću, konzumacijom kokaina, odlaskom na party na kojem posjetitelj partyja može

konzumirati tabletu Ecstasyja i završiti izlazak konzumacijom kanabisa da se smiri. Ova kombinacija nekoliko psihoaktivnih supstanci opasna je za zdravlje pojedinca i može prouzročiti negativne sigurnosne posljedice.⁴³

U slučaju problematične konzumacije droga, konzument manje može normalno funkcionirati i ima poteškoća u ispunjavanju obaveza u pogledu obrazovanja, obitelji ili na radnom mjestu. Ne postoji jednostavan čimbenik koji objašnjava zašto će se jedan konzument prebaciti na problematičnu konzumaciju droga ili čak ovisnost o drogama, a drugi ne.⁴⁴ EMCDDA objašnjava kako na početak konzumacije supstanci uglavnom utječu čimbenici okoline, poput dostupnosti, ali također i u manjoj mjeri osobne karakteristike kao što su dob i iskustvo. Ove osobne karakteristike također utječu na to hoće li se konzumacija nastaviti ili ne, zajedno s čimbenicima okoline i farmakološkim svojstvima određene psihoaktivne supstance u pitanju. Jasno je da će farmakološki sastav zajedno s osobnim i okolišnim čimbenikom biti značajno utjecajan čimbenik na putu ka razvoju zdravstvenih, emocionalnih ili socijalnih problema.⁴⁵ Očito je da to ne ovisi o vrsti droge, već o osjećaju ovisnosti kojeg netko ima i mogućim uzrocima problema.⁴⁶ Rekreativna konzumacija droga i problematična konzumacija droga mogu se promatrati u kontinuitetu sa vrlo tankom granicom između njih. Konzumenti mogu prijeći s jedne na drugu stranu.⁴⁷

Pomozi i podijeli?

Tijekom plesnih događaja ljudi često međusobno osjećaju snažnu povezanost. Empatogeni učinci čimbenika poput ekstaze, poput ljubavi, povezanosti, uzbuđenja ili tjelesne privlačnosti sigurno doprinose toj atmosferi. Uobičajeni su altruizam i uzajamnost. Cigareta, komad žvakaće gume ili slatkiš mogu se pokloniti ili razmijeniti sa strancem. Također, spontani razgovori, pomaganje nekome da stane na noge ili dijeljenje pića nisu rijetkost.⁴⁸

Oni kojima su takva iskustva strana, teško to mogu razumjeti. Stoga autsajderima, poput kreatora politika ili službama za provođenje zakona, teško može biti jasan utjecaj toga na sudionike u tim party okruženjima.⁴⁹ Ovo je također relevantno u kontekstu policijskih istraga. Istraživanje je pokazalo da policijski službenici često određene nevine postupke na plesnim događajima, kako je gore opisano, pogrešno protumače kao dilanje.⁵⁰ Mnogo su puta konzumenti pripremljeni za party, i dobro su se opremili ranije. Što znači da drogu ne moraju kupovati na licu mjesta. Čak i kada droga prođe nekoliko ruku, to je često u duhu dijeljenja između prijatelja, a ne toliko prodaja s namjerom stvaranja profita.⁵¹ Uz to, kada prisustvujete događaju u grupi, postoji praksa držanja svih tableta/droga kod jedne osobe kako bi se smanjio rizik da budu uhvaćeni. Naravno, kad tu osobu policija uhvati, količina koju nosi premašuje količinu koja je prihvaćena kao ona za osobnu uporabu.⁵²

Način na koji su droge dostupne konzumentima uvelike ovisi o psihoaktivnim učincima, obrascima potrošnje i mjeri u kojoj je droga dio određene supkulture i društvenom kontekstu.⁵³ Nedopuštene droge za poboljšanje doživljaja partyja konzument obično nabavlja u svojoj neposrednoj okolini: prijatelji, susjedi, kolege ili članovi obitelji. Samo se manjina izjasnila da kupuje od „pravih dilera droge“.⁵⁴ Vršnjaci su snažan čimbenik utjecaja. Vršnjaci preporučuju dilera ili pružaju sigurnost da je određenu tabletu dobro popiti. Osim toga, često se dogodi da jedna osoba na društvenoj mreži preuzme ulogu dobavljača kada uobičajeni izvori nisu dostupni, na primjer zbog pandemije COVID-19.⁵⁵ Slično konzumentima droga, oni koji prodaju rekreacijske droge često su i sami konzumenti i prisutni su u svim slojevima društva. Kada prodaju drugo svojim prijateljima, obitelji ili poznanicima ne doživljavaju sami sebe kao kriminalce dilere drogom. Transakcije se po mogućnosti odvijaju u okruženjima poput nečije kuće i rijetko na ulici.⁵⁶

Ipak, postoje korisnici – iako su manjina – koji drogu nabavljaju na licu mjesta ili u blizini klubova, diskoteka ili festivala.⁵⁷ Nije jasno koliko je točno velika ta manjina. Istraživanje u Litvi izvijestilo je o 12 % u općim rekreacijskim kontekstima,⁵⁸ dok je istraživanje u Irskoj izvijestilo o 33 % u festivalskim kontekstima.⁵⁹ Što su pravila o ulasku stroža na festivalima, to će više ljudi pokušavati kupiti drogu na licu mjesta.⁶⁰

Lokalni dileri imaju prednost u odnosu na ne-lokalno stanovništvo, jer imaju vrijedan društveni kapital u smislu mreže prijatelja i poznanika te saznanja o urbanom noćnom životu i plesnim klubovima. Upoznati su sa specifičnim kulturnim i društvenim kontekstom, kao što je mjesto održavanja rave partija i drugih underground glazbenih događaja.⁶¹ Osim mjesta prodaje droge u blizini rekreacijskih konteksta, prodaja droge u rekreacijske svrhe na ulicama je rijetka.⁶² Uz to, nema naznaka da se prodavači obraćaju nepoznatim potencijalnim kupcima. Jednosmjerna inicijativa ponovno naglašava važnost društvene mreže.⁶³

Party otoci ili mjesta koja se vrte oko zabave, a koja su obično preplavljena turistima tijekom sezone, potpuno su druga priča. U tim je slučajevima vjerojatnije da su skupine organiziranog kriminala uključene u tržište droge, uključujući na razini prodaje za osobne potrebe. Gliseri krijumčare kanabis iz sjeverne Afrike do južne obale Španjolske. Od tamo se distribuira po Španjolskoj i ostatku EU.⁶⁴ Također u Hrvatskoj postoje izvješća o mogućem sudjelovanju zločinačkih organizacija iz Velike Britanije na otvorenom tržištu nedopuštenih droga.⁶⁵ U Bugarskoj je Nacionalna strategija za borbu protiv droga 2020.-2021. utemeljena na dva stupa. Jedan od njih odnosi se na napore u vezi s trgovinom drogom. Policija provodi česte specijalizirane operacije, tijekom kojih se pregledavaju odmarališta i noćni klubovi.⁶⁶

Ilustracija prodaje klupskih droga u rekreacijskim kontekstima: tržište Ecstasyja u Grčkoj

U Grčkoj postoje dvije paralelne sheme. U shemi „Kontinent“ lokalni mladi Grci čine bazu kupaca na tržištu. U shemi „Turistička odmarališta“ klijenti su mladi zapadnoeuropski turisti. Kreta, Krf i Rodos primjeri su popularnih grčkih odmarališta, u kojima mladi iz Velike Britanije i Nizozemske čine većinu klijentele, a smještaji su napravljeni tako da zadovolje potrebe ove skupine. Zbog duboko ukorijenjene prisutnosti tih državljana, shema „Turistička odmarališta“ gotovo se izjednačava s uvozom britanskog i nizozemskog tržišta Ecstasyja u Grčku.⁶⁷

U slučaju Grčke događa se da su ključni akteri iz lokalne industrije noćnog života, poput vlasnika klubova, profesionalnih organizatora zabava ili DJ-a, izravno ili neizravno uključeni u tržište Ecstasyja kao uvoznici ili trgovci na srednjoj razini.⁶⁸ U ovom slučaju možemo razlikovati četiri vrste maloprodaje ecstasyja.

1. Prvi su *prodavači* koji nemaju drugi razlog za boravak u rekreacijskom kontekstu, osim prodaje.⁶⁹
2. Druga skupina su *konzumenti-dileri*, koje najčešće nalazimo u slučaju sheme „Kontinent“.⁷⁰ Profil odgovara onome što Dorne naziva „volonter-diler“. Odnosi se na mlade ljude koji prodaju vršnjacima, koji su im često prijatelji i poznanici. Opskrbljivanje tim drogama usko je povezano je s društvenim životom. Uživanje u konzumaciji droge i kontekstu oko nje mnogo je važnije od profita. Čak i kad je broj malih transakcija vrlo velik.⁷¹
3. Treća skupina, *zaposlenici-dileri*, uobičajeni su u shemi „Turistička odmarališta“. Ti ljudi rade u objektima gore spomenutih turističkih odmarališta na mjestima poput djelatelja letaka ili turističkih predstavnika odmarališta. Također i izbacivači imaju svoju ulogu, jer često odlučuju tko može, a tko ne može prodavati u određenim objektima.⁷²
4. Četvrta skupina su *turisti dileri*, a oni su opet povezani sa shemom „Turistička odmarališta“. Glavni motiv za dolazak ove mladeži u grčka ljetovališta je da tamo provedu svoj odmor. Činjenica da imaju priliku prodati Ecstasy je dodatni bonus. Iako u nekim slučajevima drogu donose u Grčku iz svoje zemlje, razlikuju se od krijumčara zbog neredovite i oportunističke prirode njihovih postupaka.⁷³

03

VAŽNOST PARTY KONTEKSTA U ODNOSU NA KONZUMACIJU

03

Možemo razlikovati nekoliko vrsta party konteksta. Veliki glazbeni festival koji se održava jednom godišnje, poput „Tomorrowland“, podložan je drugačijim uvjetima u odnosu na rave i druge underground partyje. Isto tako, svakodnevna industrija noćnog života koja se sastoji od manjih klubova, diskoteka, lounge barova, plesnih barova i drugih područja noćnog života ipak se razlikuje od konteksta odmarališta koje se sastoji od diskoteka, lounge barova i turističkih odmarališta punih mladih turista koji žele dobar provod. U rekreacijskim kontekstima, pojavnost konzumacije droga varira ovisno o vrsti konteksta, vrsti glazbe i vrsti ciljnih skupina.⁷⁴

Od sporedne do glavne struje

Konzumacija droga i rekreacijske aktivnosti međusobno su povezane otkako je šezdesetih godina uspostavljen koncept „kulture mladih“. Kasnije tijekom 1980-ih i 1990-ih, pojava elektroničke dance glazbe potaknula je porast tvari MDMA-a i amfetamina, koji se nalaze u Ecstasyju i speedu.⁷⁵ Što se tiče njezinog podrijetla, house glazba može se pratiti do klupskih scena gej i crne populacije u Chicagu i Detroitu.⁷⁶ Općenito, daljnji razvoj scene techno partyja odvijao se u dijelovima Europe i ostao je uglavnom europski fenomen u tim ranim desetljećima.⁷⁷ Izvorno je dance scena bila sporedna struja, a konzumacija sintetičkih droga bila je ograničena na tu scenu.⁷⁸

Iako je rekreacijska konzumacija droga usko povezana s kontrakulturom, ona više nije ograničena samo na nju. Potrošnja ovih supstanci s ciljem pojačavanja rekreacijskog iskustva sve se više širi u uobičajena okruženja.⁷⁹ Više ni izlasci i konzumacija psihoaktivnih supstanci radi poboljšanja rekreacijskog iskustva nisu ograničeni na partye koji se održavaju vikendom.⁸⁰ Postoji niz društvenih konteksta koje danas možemo ubrojiti: odlazak u bar na piće s prijateljima tijekom tjedna nakon posla, pred party u nečijoj kući, privatni party, festival ili odmor na otoku za zabave...⁸¹

S porastom popularnosti konzumacije sintetičkih droga u devedesetima, ona je postala sve važniji dio kulture mladih općenito. Do određene mjere, moglo bi se govoriti o normalizaciji u smislu da se ona proteže i izvan supkulture. Ipak, istraživanja nisu postigla konsenzus oko činjenice može li se razumna rekreacijska konzumacija droga u moderno doba smatrati normalnim dijelom kulture mladih. Pogotovo zato što se konzumacija droga i konzumenti droga uvelike razlikuju. Stoga je sigurnije govoriti o „diferenciranoj normalizaciji“.⁸²

U nekoliko zemalja EU glazbene preferencije i odabir mjesta održavanja pokazali su se pretkazivačima konzumacije droga u rekreacijskim kontekstima. Ljudi koji vole ići na partye, i stoga posjećuju klubove, plesne događaje ili glazbene festivale, imaju više iskustva s drogama.⁸³

Izvorno, istraživanje konzumacije droga u određenim glazbenim kontekstima često se fokusiralo na elektroničku glazbenu scenu i utvrdilo je da su tipične „klupske droge“ poput MDMA-a, kokaina i amfetamina česte u tim scenama. Ipak, daljnja istraživanja u Belgiji provedena su na širem spektru glazbenih scena, poput rock glazbe, južnjačke glazbe i funky glazbe, uz elektroničku dance glazbu. Kada se raspitujete o glazbenim preferencijama, dolazi do preklapanja u kategorijama: preferiranje jedne vrste glazbe ne isključuje slušanje drugih vrsta glazbe.⁸⁴ Rezultati ovog istraživanja među posjetiteljima nekoliko party konteksta otkrili su neke trendove koji potvrđuju određene klišeizirane pretpostavke. Veća je vjerojatnost da će osobe koje vole dance glazbu konzumirati kanabis, MDMA i kokain, dok u slučaju ljubitelja rock glazbe postoji negativna korelacija s upotrebom kokaina. Ne može se pronaći veza između preferiranja južnjačke ili funky glazbe i upotrebe nedopuštenih droga.⁸⁵ Alkohol je droga prvog izbora u svim glazbenim i zabavnim kontekstima.⁸⁶

Drogiranje na odmoru

Od 2000. godine turizam se znatno povećao. To je djelomično posljedica jeftinih avionskih karata i privlačnih paketa za odmor te smanjenja granične kontrole. To su važni temeljni čimbenici za povećano kretanje adolescenata. Putovanja za mlade čine sve veći tržišni udio u turističkoj industriji. Zajedno s povećanom globalizacijom i profesionalizacijom industrije zabave,⁸⁷ koja u nekim slučajevima rekreacijske kontekste smatra komercijalnim proizvodom, to bi moglo dovesti do nesigurnih situacija s obilježjima bakanalija. Industrija zabave prodaje ideju razuzdanih zabava. U takvim party kontekstima potiče se pretjerana i neodgovorna konzumacija psihoaktivnih supstanci, posebno alkohola. U mnogim su turističkim odmaralištima alkoholna pića dostupna danonoćno. Kad se kafići zatvore, klubovi su otvoreni, a kad se zatvore, uvijek postoje druga mjesta na kojima se može piti. To je vidljivo i u marketinškim strategijama nekih turoperatora koji prodaju odmore uz fraze poput „Probudi se u pogrešnom hotelu“ ili „Čeka te majka svih mamurluka“. Tabloidi ovaj pojam dodatno potpiruju objavljivanjem senzacionalističkih članaka o incidentima na otocima za zabavu, poput seksa za piće.⁸⁸

S ovom relativno novo pronađenom slobodom, u Europi je uobičajeno da mladi prelaze granice kako bi prisustvovali događajima iz industrije noćnog života. To bi moglo zbog izravnog turizma zbog droge (posjećivanje coffee shopova) ili zbog odlaska na veliki glazbeni festival.⁸⁹ Druga popularna odredišta su takozvani prijestolnice partyja poput Ibize, Amsterdama, Atene, Berlina ili Mikonosa.⁹⁰ Ta su mjesta posebna kategorija party konteksta i zahtijevaju posebnu pozornost s obzirom na konzumaciju psihoaktivnih supstanci zbog poboljšanja rekreacijskog iskustva i rizika povezanih s partyjima.⁹¹ Ne možemo reći da određena zemljopisna mjesta privlače prisutnost ili konzumaciju klupskih droga. To ovisi i o tome što mogu ponuditi i po čemu su poznati.⁹² Možda dulji sati rada u područjima industrije noćnog života, jeftinije droge ili percepcija manje strogo provođenja čine glavni motiv za turističko putovanje zbog partyja.⁹³

Razdoblje godišnjeg odmora moglo bi se izjednačiti s razdobljem obilja i eksperimentiranja. Ljudi koji rade u industriji noćnog života možda također imaju

ulogu važnih omogućavatelja kada je u pitanju kreiranje hedonističke atmosfere koja dominira otocima za zabavu. Oni su ti koji imaju mogućnost utjecanja na ponašanje turista i promoviranje konzumacije alkohola i droga.⁹⁴

Iako ovaj oblik turizma dovodi do ekonomskih koristi, postoje i negativne posljedice za lokalne zajednice. Zajednica koja postane preplavljena party turistima, u mnogim će se oblicima nositi s javnim štetnim ponašanjima. Nadalje, to dovodi do promjena u načinu života mještana, na primjer povećanju lokalne konzumacije droga ili povećanju broja maloljetnika koji rano posjećuju diskoteke. Uz to, sve je veći pritisak na javno zdravstvo i socijalne službe. Standardna pomoć često zahtijeva više sredstava zbog jezične barijere ili pomoći u prikupljanju novca za povratak kući.⁹⁵

Utjecaj pandemije COVID-19 na klupske droge

Iako se proizvodnja sintetičkih droga nastavlja, potražnja za njima, posebno za konzumaciju u rekreacijskim kontekstima, smanjila se zbog specifičnih sigurnosnih mjera COVID-19, poput zatvaranja industrije noćnog života i otkazivanja glazbenih festivala.⁹⁶

Usredotočite se na okoliš

Postoji nekoliko argumenata u korist usmjeravanja intervencija prvenstveno na kontekste, a ne samo na konzumiranje takozvanih klupskih droga. Kao što je već spomenuto, konzumacija droga više je zastupljena među ljudima koji često posjećuju rekreacijske kontekste, nego među općom populacijom. Ipak, rizično ponašanje obuhvaća mnogo širi spektar ponašanja od same konzumacije droga.⁹⁷ Niz rizika povezanih s izlascima događa se u i oko konteksta partyja. Stoga je poželjnije govoriti o rekreacijskim kontekstima i rizicima u tim kontekstima, umjesto ograničavanja rasprave na konzumaciju klupskih droga.⁹⁸

Još jedan argument u korist fokusiranja na rekreacijske kontekste može se naći u važnosti rekreacije u životu mladih ljudi i utjecaju koji ona ima na socijalizaciju. Iz ove perspektive, rekreacijski kontekst promatra se kao jedno od važnih područja socijalizacije mladih, pored školskih ili obiteljskih konteksta. Party kontekst, i njegovi dionici utječu na razvoj vrijednosti, normi i navika koje se tiču sigurnosti, poput konzumacije droga, spolnih odnosa, vožnje, nasilja... Osim toga, u našem današnjem društvu mladi imaju više vremena i sredstava za rekreaciju nego što su to imali u prošlosti, a party kontekst i uključena industrija postaju sve kreativniji i uspješniji u privlačenju mladih. Zbog kombinacije navedenih razloga, potrebno je obratiti dovoljno pozornosti na prostore za rekreaciju kako bi oni bili sigurni i pridonijeli pozitivnoj socijalizaciji mladih.⁹⁹

Nadalje, kada je cilj postići pozitivne promjene u ponašanju, bolje je imati ciljane nastojanja. Općenito, za postizanje djelotvorne osviještenosti, poruka koju prenosi trebala bi biti od neposrednog značaja, a izvor poruke također mora biti vjerodostojan.¹⁰⁰ U vezi s ovom temom, korisnije je obratiti se mladima unutar party konteksta, nego u školi ili putem televizije. Nadalje, profesionalci aktivni u i oko industrije rekreacijskog noćnog života oblikuju kontekst. U tom pogledu, oni su u idealnom položaju da konstruktivno utječu na socijalizaciju mladih i prenose jedinstvenu poruku koja potiče odgovorno i sigurno ponašanje.¹⁰¹

Iz perspektive dionika

Profesionalci u i oko party konteksta su dionici u rekreacijskim kontekstima i s njima povezani rizici, koji su rezultat odluka koje donose i radnji koje poduzimaju ili ne poduzimaju. Dionici postoje u nekoliko kategorija, od privatnih aktera kao što

je sama industrija zabave do javnih subjekata kao što su socijalne službe i službe provedbe zakona. Ti dionici imaju vlastiti pogled na konzumaciju psihoaktivnih supstanci u rekreacijskim kontekstima i na rizike koji postoje u tim kontekstima.¹⁰² U slučaju industrije zabave, to je način zarađivanja za život; što se tiče usluga liječenja ovisnosti o drogama, izlasci predstavljaju rizik od zdravstvenih problema, a iz perspektive službi provedbe zakona, područja za rekreaciju potencijalna su koncentracija psihofarmakološkog kriminala i kaznenih dijela zlouporabe droga.¹⁰³

Industrija zabave

Industrija zabave izravno utječe na oblikovanje party konteksta i načina na koji sudionici doživljavaju događaje. Primjeri dionika u ovoj kategoriji uključuju vlasnike i menadžere klubova, DJ-e, osoblje bara ili djelatnike letaka.¹⁰⁴ Industrija nudi zabavu i razonodu. Često je cilj razbiti tjednu rutinu mladih na kratko vrijeme i dovesti ih u raspoloženje za party upotrebom dobro koordinirane igre svjetla, glazbe, slika i poruka. U tom kontekstu, psihoaktivne supstance snažni su katalizator koji im omogućava prelazak takvo raspoloženje i dostizanje željenog stanja uma.¹⁰⁵ Općenito, uzimajući u obzir činjenicu da industrija zabave oblikuje party kontekst, ona je ključni partner svakog robusnog preventivnog pristupa kojim se nastoje minimalizirati rizici u rekreacijskim kontekstima.

Međutim, činjenica da je kontrakultura postala glavna struja, utječe na komercijalizaciju i profesionalizaciju industrije zabave. U nekim je slučajevima ta kontrakultura u suprotnosti s ekonomskim interesima. Kad god industrija zabave na rekreacijske kontekste gleda samo kao na prostore za potrošnju i kao robu koja donosi profit, ta okruženja mogu postati vrlo nesigurna.¹⁰⁶

Liječenje ovisnosti i zdravstvene usluge

Iz perspektive liječenja ovisnosti i zdravstvenih usluga, party konteksti su važna mjesta konvergencije: u tim kontekstima razvijaju se obrasci konzumacije droga. U party kontekstu nalazimo dvije skupine rekreacijskih konzumenata droge. Prva skupina konzumenata ima sveukupno relativno siguran odnos s drogama. Imaju posao i stabilan život. Druga skupina može imati poteškoća na nekoliko polja, kao što su napuštanje škole, fizičko zlostavljanje... Povrh tih ili zbog tih poteškoća mogu imati problematičan odnos s konzumacijom droge.¹⁰⁷ Za ovu drugu skupinu party konteksti su na neki način sigurno utočište u kojem mogu lakše uspostavljati

društvene kontakte. Iz aspekta liječenja ovisnosti i zdravstvenih usluga, do ove je ciljane skupine prilično teško doprijeti jer su skloni predugo čekati prije nego što zatraže pomoć i boje se osuđivanja okoline.¹⁰⁸

Unutar usluga liječenja ovisnosti dolazi do prebacivanja s tradicionalnih intervencija na fokusiranje na problematične konzumente, drugim riječima, s primarnog na sekundarni pristup. Iako je tradicionalni pristup na samoj lokaciji i dalje važan za podršku prvoj skupini rekreacijskih konzumenata droga, postoji potreba za drugim pristupom kojim će se dati podrška drugoj problematičnoj skupini konzumenata droga u obliku liječenja i savjetovanja. Ideja je savjetovati konzumente droga koji imaju problema s konzumacijom rekreacijskih droga u kombinaciji s drugim problemima.¹⁰⁹ Sekundarna intervencija je neophodna kako bi se izbjeglo pretvaranje neproblematičnih situacija u problematične situacije.¹¹⁰

Provedba zakona

Od dionika poput službi za provedbu zakona, uglavnom se može očekivati represivni stav u pogledu rizika u rekreacijskim kontekstima. Policijski se posao kreće u definiranim okvirima kada se bave provedbom zakona koji se odnosi na kriminal povezan s drogama u rekreacijskim kontekstima.¹¹¹ Kada su „partijaneri“ previše pod utjecajem, policija će morati odgovoriti na pritužbe zbog javno štetnog djelovanja, nasilja ili seksualnih napada i provoditi zakone o drogama koji se odnose na konzumaciju, posjedovanje i preprodaju. Što se tiče vožnje pod utjecajem, policijske službe sprječavaju ozbiljnu štetu uzrokovanu prometnim nesrećama tako što postavljaju kontrolne točke na cestama oko velikih događaja ili područja noćnog života.

Međutim, mnoge su se policijske snage razvile u policijske službe, što sa sobom donosi proaktivniji rad, prevenciju, neposrednu blizinu i bližu suradnju sa zajednicom kojoj služe.¹¹² Važno je da partijaneri doživljavaju policijske službe kao pouzdane i pristupačne. Pogotovo oni kojima je potrebna pomoć, trebali bi moći računati na policiju bez straha od negativnih posljedica.¹¹³

Policijske službe su važan igrač, no ipak su tek jedan od mnogih aktera. Slično tome, resursi koji su na raspolaganju policijskim službama jesu znatni, ali su nedovoljni. Stoga različiti akteri prevencije moraju surađivati i udružiti svoje resurse.¹¹⁴ Intervencije iz pogleda zdravstva nisu nužno u sukobu s pogledom

provođenja zakona.¹¹⁵ Primjerice, nakon što su zaplijenili opasne količine nedopuštenih supstanci, službe provođenja zakona mogu u suradnji sa službama za liječenje ovisnosti upozoriti konzumente droga na potencijalne onečišćivače u supstancama ili na visoku potenciju te supstance, što može biti povezano s povećanim rizikom od predoziranja.¹¹⁶

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Fokus ovog rada leži u razumijevanju odnosa između klupskih droga i kriminala, preciznije rizika povezanih s izlascima. Pojam „klupske droge“ ne odnosi se na određeni farmakološki sastav, već se odnosi na droge koje se koriste s namjerom stvaranja ili poboljšanja rekreacijskog iskustva, bilo da su to legalne ili nedopuštene supstance.

Većina konzumenata droga u party kontekstima ima relativno siguran i rekreativan odnos s konzumacijom supstanci. Ipak, nepoželjna interakcija čimbenika koji se odnose na supstancu, konzumenta ili kontekst dovodi do povremene rizične konzumacije ili uzrokuje stvaranje problematičnog odnosa s konzumacijom supstanci u party kontekstu. U tim slučajevima ljudi koji konzumiraju droge doživljavaju ili uzrokuju rizike u rekreacijskim kontekstima.

Zdravstveni problemi, javno štetno djelovanje, nasilje ili vožnja pod utjecajem moguće su negativne posljedice upotrebe psihoaktivnih supstanci u party kontekstima. Doista, solidan preventivni pristup prema (problematičnoj) konzumaciji droga u party kontekstima također će imati preventivni učinak na rizike u rekreacijskim kontekstima, uključujući zdravstvene i socijalne probleme i problem kriminala povezanog s drogama.

Korištenje takozvanih klupskih droga širi se u uobičajena okruženja. Rekreacijski kontekst je važno područje za socijalizaciju mladih i utječe na razvoj vrijednosti, normi i navika koje se odnose na sigurnost kao što su konzumacija droga, spolni odnosi, vožnja, nasilje itd. Stoga se preporučuje prvenstveno usmjeriti intervencije na party kontekste, a ne na samu konzumaciju droga.

Raspravlja se o nekoliko pristupa interveniranju u party kontekstima EUCPN (2020). Klupske droge i kriminal: učinkoviti pristupi Dio EUCPN-ovog alata o kriminalu povezanom s drogama. Bruxelles: EUCPN.

U konačnici, nastavljajući se na važnost party konteksta, potrebno je prepoznati i utjecaj nekoliko važnih dionika na sigurnost rekreacijskog konteksta. Svaki dionik ima svoj skup odgovornosti i percepcije. Kada se oni spoje, moguće je postići sveobuhvatniji pristup rizicima u rekreacijskim kontekstima, zahvaljujući široj perspektivi i široj paleti intervencija.

Informativni list

KLUPSKE DROGE I KRIMINAL

Većina konzumenata droga u party kontekstima ima relativno siguran i rekreativan odnos s konzumacijom supstanci.

Ali ove tvari mogu predstavljati zdravstvene i socijalne probleme, a također mogu dovesti do kriminala povezanog s drogom.

TE NEŽELJENE NUSPOJAVE MOGU SE SPRIJEČITI

CILJANI NAPORI ZA POSTIZANJE POZITIVNIH PROMJENA U PONAŠANJU

- > ciljati mlade ljude unutar klupskih konteksta, a ne u školi ili putem televizije
- > poruka bi trebala biti od neposrednog značaja i pouzdana

FOKUSIRANJE INTERVENCIJA PRVENSTVENO NA PARTY OKRUŽJA, A NE SAMO NA SAMO KONZUMACIJU DROGE

USKA SURADNJA MEĐU DIONICIMA: INDUSTRIJA ZABAVE, PROVEDBA ZAKONA, LIJEČENJE OD DROGA I ZDRAVSTVENE USLUGE

- > profesionalci aktivni u rekreativnom noćnom životu i oko njega mogu utjecati na okruženje
- > zajedno, ti različiti akteri nude široku perspektivu koja pomaže u rješavanju problema i stvaranju širokog spektra intervencija

Čuvajmo zajedno zabavu na partyjima.

Otkrijte više u našem alatu:
<https://eucpn.org/toolbox-partydrugsandcrime>.

ENDNOTES

- 1 Anita Lavorgna, internetska trgovina drogom: Prema boljem razumijevanju nove kriminalne dinamike, *trendovi u organiziranom kriminalu* 17 (2014), 251.
- 2 Rüdiger Schmolke, SONAR, Njemačka, pojedinačni intervju, 19. studenog 2020.
- 3 Henry Fisher i Fiona Measham, Noćni životi: Smanjenje štete zbog droga u industriji noćnog života, x: Svestranačka parlamentarna skupina za reformu politike droga, 67.
- 4 Rüdiger Schmolke, nav. cit.
- 5 Mariàngels Duch, Europski institut za preventivne studije - IREFREA, Španjolska, pojedinačni intervju, 19. studenog 2020.
- 6 Rüdiger Schmolke, nav. cit.
- 7 Tina Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019), 17.
- 8 Isto, 18.
- 9 Elena Gervilla i sur., Upotreba alkohola kod adolescenata na okupljanjima (Botellon) i stavovi prema politici upotrebe i prevencije alkohola, *Medunarodni časopis za istraživanja okoliša i javnog zdravlja* 17: 3885 (2020), 1.
- 10 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, 18.
- 11 Isto.
- 12 Isto.
- 13 Isto.
- 14 Eamon Keenan i Nicki Killeen, Nacionalni ured za socijalno uključivanje - Uprava za zdravlje, Irska, zajednički intervju, 17. studenog 2020.
- 15 EMCDDA i Europol, Izvješće o tržištima droga u EU, Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2019, 178.
- 16 EMCDDA i Europol, Izvješće o tržištima droga u EU, Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2016, 144.
- 17 EMCDDA i Europol, Izvješće o tržištima droga u EU, 188.
- 18 UNODC, Analiza tržišta sintetičkih droga. Stimulansi tipa amfetamin, nove psihoaktivne tvari, Beč: UNODC, 2017., 10.
- 19 A. Pourmand i sur., Dizajnerske droge: Pregled i implikacije za upravljanje u hitnim situacijama, *humana i eksperimentalna toksikologija* 37 (1) (2018), 100.
- 20 Mike Salinas, Neobični osumnjičeni: Obrazovana, legitimno zaposlena mreža preprodaje droge, *pregled međunarodnog kaznenog pravosuđa* 28: 3 (2018), 227-8.
- 21 Matej Sande, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija, pojedinačni intervju, 17. studenoga 2020. i Eamon Keenan i Nicki Killeen, Nacionalni ured za socijalno uključivanje, Irska, zajednički intervju, 17. studenog 2020.
- 22 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 23 Fisher i Measham, Noćni životi: Smanjenje štete zbog droga u industriji noćnog života, 24:
- 24 Joris Van Damme and Jochen Schrooten, Leidraad Voor Een Evenwichtig Alcohol- En Drugbeleid Voor Festivals, Bruxelles: VAD, 2020, 19.
- 25 Isto.
- 26 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 27 EUCPN-ov upitnik o klupskim drogama među državama članicama EU-a, listopad 2020.
- 28 Matej Sande, op. cit.
- 29 EMCDDA, Odgovor na upotrebu droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima, Lisabon: EMCDDA, 2012.
- 30 Lieven Pauwels i dr., Socijalna prevencija kriminala povezanog s drogama (Socprev), Bruxelles: Belspo, 2018., 6.
- 31 EMCDDA, Droga i zločin — složeni odnos, Droga u fokusu 16 (2007).

- 32 Isto.
- 33 Pauwels i sur., Socijalna prevencija kriminala povezanog s drogom (Socprev), 4.
- 34 EMCDDA, Droga i kriminal - složena veza.
- 35 Isto.
- 36 Isto.
- 37 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, 22.
- 38 Isto, 12.
- 39 Isto, 1.
- 40 Isto, 14.
- 41 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima.
- 42 Fisher i Measham, Noćni životi: Smanjenje štete zbog droga u industriji noćnog života, 22:
- 43 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 44 Isto
- 45 EMCDDA, Europski preventivni kurikulum: Priručnik za donositelje odluka, donositelje mišljenja i donositelje politika u znanstveno utemeljenoj prevenciji upotrebe supstanci, Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2019, 37.
- 46 Jakob Demant, Sveučilište u Kopenhagenu, Danska, intervju, 16. studenog 2020.
- 47 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, 15.
- 48 Ton Nabben and Gjalt Jorn Peters, Ecstasy En Rituele Interactie Op Dancefestivals, *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019), 49.
- 49 Isto.
- 50 Isto, 50.
- 51 Isto.
- 52 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 53 Monica Massari, Ecstasy u gradu: Tržišta sintetičkih droga u Europi, *kriminal, zakon i društvene promjene* 44 (2005), 8.
- 54 Salinas, Neobični osumnjičenici, 229.
- 55 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 56 Massari, Ecstasy u gradu: Tržišta sintetičkih droga u Europi, 6.
- 57 Isto, 13.
- 58 Renata Šarkanè, Odjel za kontrolu droga, duhana i alkohola, Litva, pisani intervju, prosinac 2020.
- 59 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 60 Jochen Schrooten i Joris Van Damme, Waarom Een Zerotolerancedrugbeleid Voor Festivals Niet (Goed) Werkt, *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019).
- 61 Massari, Ecstasy u gradu: Tržišta sintetičkih droga u Europi, 13.
- 62 Isto, 6.
- 63 Georgios A. Antonopoulos, Georgios Papanicolaou i Mark Simpson, Zabava započinje s E: Tržište Ecstasyja u Grčkoj, *trendovi u organiziranom kriminalu* 13 (2010), 42.
- 64 Mariàngels Duch, op. cit.
- 65 Josipa Lovorka-Andreić i Smilja Bagarić, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatska, zajednički intervju, 15. prosinca 2020.
- 66 EUCPN-ov upitnik o klupskim drogama među državama članicama EU-a, listopad 2020.
- 67 Antonopoulos, Papanicolaou, i Simpson, Zabava započinje s E: Tržište Ecstasyja u Grčkoj, 36.
- 68 Isto.
- 69 Isto, 37.
- 70 Isto.
- 71 Nicholas Dorn, Karim Murji, i Nigel South, *Trgovci ljudima: Tržišta droga i kazneni progon*, London: Routledge, 1992., 10.
- 72 Antonopoulos, Papanicolaou, i Simpson, Zabava započinje s E: Tržište Ecstasyja u Grčkoj, 37.
- 73 Isto.
- 74 EMCDDA, Razvoj konzumacije droga u rekreacijskim kontekstima, Lisabon: EMCDDA, 2006, 39.
- 75 Peter Tossmann, Susan Boldt, i Marc-Dennan Tensil, Konzumacija droga na sceni techno partyja u europskim metropolama, *europsko istraživanje ovisnosti* 7 (2001), 2.
- 76 Fisher i Measham, Noćni životi: Smanjenje štete zbog droga u industriji noćnog života, 16:
- 77 Tossmann, Boldt i Tensil, Konzumacija droga na sceni techno partyja u europskim

- metropolama, 2.
- 78 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 79 Isto
- 80 Matej Sande, op. cit.
- 81 Eamon Keenan i Nicki Killeen, op. cit.
- 82 Nabben i Peters, Ecstasy En Rituele Interactie Op Dancefestivals, 52.
- 83 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief.
- 84 „Dance glazba“ uključuje house, progressive, techno, electro, drum & bass, goa trance i trance. Rock glazba uključuje rock, surf, metal, hardcore i pop glazbu. Južnjačka i funky glazba uključuje salsa, latino i R&B, hip-hop i rap, disco, reggae i raggu.
- 85 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, 5-6.
- 86 Isto, 17.
- 87 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima, 1.
- 88 Mariàngels Duch, op. cit.
- 89 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima, 7.
- 90 Isto.
- 91 Isto, 8.
- 92 Isto, 11.
- 93 Isto, 8.
- 94 Danielle Kelly, Karen Hughes i Mark Bellis, Marljivo radi, žestoko partijaj: Konzumacija droga i seksualno ponašanje kod mladih britanskih povremenih radnika na Ibizi, Španjolska, *Međunarodni časopis za istraživanje okoliša i javnog zdravlja* 11 (2014), 1052.
- 95 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima.
- 96 EMCDDA i Europol, Izvješće o tržištima droga u EU: Utjecaj pandemije COVID-19, Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2020, 21.
- 97 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima.
- 98 Rüdiger Schmolke, nav. cit.
- 99 Amador Calafat i sur., Kulturni posrednici u hegemonskim mogućnostima industrije noćnog života za prevenciju zlouporabe droga. *Mogućnosti za prevenciju zlouporabe droga*, Palma de Mallorca: IREFREA, 2004.
- 100 Europska mreža za prevenciju kriminala, Podizanje svijesti nikada nikoga nije povrijedilo, zar ne?, Mythbuster, Bruxelles: EUCPN (2020).
- 101 Calafat et al., *Kulturni posrednici u hegemonskim mogućnostima noćnog života za prevenciju droga. Mogućnosti za prevenciju zlouporabe droga*.
- 102 EMCDDA, Odgovor na konzumaciju droga i povezane probleme u rekreacijskim kontekstima, 5.
- 103 Ferry Goossens and Joris Van Damme, Muziekfestivals En Druggebruik. Een Drugsvrije of Pragmatische Aanpak?, *Cahiers Politiestudies* 52:3 (2019), 115.
- 104 Calafat et al., *Kulturni posrednici u hegemonskim mogućnostima noćnog života za prevenciju droga. Mogućnosti za prevenciju zlouporabe droga*, 16.
- 105 Isto, 56.
- 106 Nabben i Peters, Ecstasy En Rituele Interactie Op Dancefestivals, 52.
- 107 Matej Sande, op. cit.
- 108 Rüdiger Schmolke, nav. cit.
- 109 Matej Sande, op. cit.
- 110 Jakob Demant, op. cit.
- 111 EMCDDA, Droga i kriminal — složena veza.
- 112 Europska mreža za prevenciju kriminala, Policija usmjerena na zajednicu u Europskoj uniji danas, Serija alata br. EUCPN (2019).
- 113 Isto, 62.
- 114 Tore Bjørge, *Sprečavanje kriminala: Holistički pristup*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016, 2.
- 115 Van Havere, Wat Is Recreationeel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief, 22.
- 116 Rüdiger Schmolke, nav. cit.

BIBLIOGRAFIJA

- Antonopoulos, Georgios A., Georgios Papanicolaou & Mark Simpson. Entertainment Starts with an E: The Ecstasy Market in Greece. *Trends in Organized Crime* 13 (2010), 31-45. <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-009-9088-7>.
- Bjorgo, Tore. *Preventing Crime: A Holistic Approach*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- Calafat, Amador, Cesáreo Fernández, Monserrat Juan, Anu-Hanna Anttila, Mark Bellis, Karl Bohrn, Regina Fenk, Karen Hughes, Andrea Kerschl, Anna Kokkevi, Kristiina Kuussaari, Frank Leenders, Fernando Mendes, Ionna Siamou, Joseph Simon, Goof van de Wijngaart & Patrizia Zavatti. *Cultural Mediators in a Hegemonic Nightlife Opportunities for Drug Prevention. Opportunities for Drug Prevention*. Palma de Mallorca: IREFREA, 2004.
- Dorn, Nicholas, Karim Murji & Nigel South. *Traffickers: Drug Markets and Law Enforcement*. London: Routledge, 1992.
- EMCDDA. Developments in Drug Use within Recreational Settings. Lisbon: EMCDDA, 2006.
- EMCDDA. Drugs and Crime — a Complex Relationship. *Drugs in focus* 16 (2007).
- EMCDDA. European Prevention Curriculum: A Handbook for Decision-Makers, Opinion-Makers and Policy-Makers in Science-Based Prevention of Substance Use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.
- EMCDDA. Responding to Drug Use and Related Problems in Recreational Settings. Lisbon: EMCDDA, 2012.
- EMCDDA & Europol. EU Drug Markets Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.
- EMCDDA & Europol. EU Drug Markets Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016.
- EMCDDA & Europol. EU Drug Markets: Impact of COVID-19. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. <https://dx.doi.org/10.2810/19284>.
- European Crime Prevention Network. Awareness-Raising Never Hurt Anyone, Did It? Mythbuster. Brussels: EUCPN, 2020. <https://eucpn.org/document/mythbuster-awareness-raising-never-hurts-does-it>.
- European Crime Prevention Network. Community-Oriented Policing in the European Union Today. Toolbox Series No. 14. Brussels: EUCPN, 2019. <https://eucpn.org/toolboxcop>.
- Fisher, Henry & Fiona Measham. Night Lives: Reducing Drug-Related Harm in the Night Time Economy. x: All-Party Parliamentary Group for Drug Policy Reform.
- Gervilla, Elena, Zara Quigg, Mariàngels Duch, Montse Juan & Clarisse Guimarães. Adolescents' Alcohol Use in Botellon and Attitudes Towards Alcohol Use and Prevention Policies. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17:3885 (2020).
- Goossens, Ferry & Joris Van Damme. Muziekfestivals En Druggebruik. Een Drugsvrije of Pragmatische Aanpak? *Cahiers Politiestudies* 52:3 (2019), 155-28.
- Kelly, Danielle, Karen Hughes & Mark Bellis. Work Hard, Party Harder: Drug Use and Sexual Behaviour in Young British Casual Workers in Ibiza, Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 11 (2014), 100051-10061. <https://dx.doi.org/doi:10.3390/ijerph111010051>.
- Lavorgna, Anita. Internet-Mediated Drug Trafficking: Towards a Better Understanding of New Criminal Dynamics. *Trends in Organized Crime* 17 (2014), 250-70. <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-014-9226-8>.
- Massari, Monica. Ecstasy in the City: Synthetic Drug Markets in Europe. *Crime, Law & Social Change* 44 (2005), 1-18. <https://dx.doi.org/10.1007/s10611-006-9014-8>.
- Nabben, Ton & Gjalt Jorn Peters. Ecstasy En Rituele Interactie Op Dancefestivals. *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019), 45-60.
- Pauwels, Lieven, Freya Vander Laenen, Eric Maes, Benjamin Mine & Charlotte De Kock. The Social Prevention of Drug-Related Crime (Socprev).

Brussels: Belspo, 2018. http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/Drug/DR75SummRes_en.pdf.

Pourmand, A., M. Mazer-Amirshahi, S. Chistov, A. Li & M. Park. Designer Drugs: Review and Implications for Emergency Management. *Human and Experimental Toxicology* 37(1) (2018), 94-101. <https://dx.doi.org/10.1177/0960327117698542>.

Salinas, Mike. The Unusual Suspects: An Educated, Legitimately Employed Drug Dealing Network. *International Criminal Justice Review* 28:3 (2018), 226-42.

Schrooten, Jochen & Joris Van Damme. Waarom Een Zerotolerancedrugbeleid Voor Festivals Niet (Goed) Werkt. *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019), 93-114.

Tossmann, Peter, Susan Boldt & Marc-Dennan Tensil. The Use of Drugs within the Techno Party Scene in European Metropolitan Cities. *European Addiction Research* 7 (2001), 2-23.

UNODC. Market Analysis of Synthetic Drugs. Amphetamine-Type Stimulants, New Psychoactive Substances. Vienna: UNODC, 2017.

Van Damme, Joris & Jochen Schrooten. Leidraad Voor Een Evenwichtig Alcohol- En Drugbeleid Voor Festivals. Brussel: VAD, 2020.

Van Havere, Tina. Wat Is Recreatieel Druggebruik En Welke Cijfers Bestaan Hierover in Vlaanderen? Een Overzicht Vanuit Gezondheidsperspectief. *Cahiers Politiestudies* 3:52 (2019), 11-28.

CONTACT DETAILS

EUCPN Secretariat

Email: eucpn@ibz.eu

Website: www.eucpn.org

[TWITTER.COM/EUCPN](https://twitter.com/EUCPN)

[FACEBOOK.COM/EUCPN](https://facebook.com/EUCPN)

[LINKEDIN.COM/COMPANY/EUCPN](https://linkedin.com/company/EUCPN)